

Desorientalisme

Jerichow ved mere end Pittelkow, Jensen har været på feltarbejde i Gazastriben, der findes "et andet Israel" end det Israel der har taget patent på Holocaust, som på den anden side, ifølge Blum og Bøggild, fornægtes af en gruppe mennesker. Og et af de mere originale bidrag til historien om Palæstinakonflikten er den amerikanske tegner Joe Saccos tegneserie *Palestine* ...

Bogmarkedet oversvømmes for tiden af orienteringer om den mellemste Orient og omegn. *Oriens* på latin er solopgangshjørnet. Det var mod øst at sømænd vendte sig for at finde ud af hvor de var. Det hed *at orientere sig*, eller *at østne sig*. Salman Rushdie taler i *The Earth Beneath Her Feet* om at orientering betyder *at genfinde Østen*.

Østen eller Orienten blev i den europæiske bevidsthed et navn for *det andet, det fremmede*. Østen kunne imidlertid gradbøjes: der var Fjernøsten, Mellemøsten og Nærøsten. Fjernøsten var Kina, Indien, Indokina osv. Det var usædvanligt anderledes. Mellemøsten var knapt så anderledes, mens den nære Orient i form af det osmanniske rige skubbede sig helt ind i Europas hjerte (indtil det blev tvunget tilbage) og blot ved sin nærhed var lidt mindre anderledes.

Edward Said har i sin nyklassiske bog *Orientalism* (1978; 2. udg. 1995; dansk udgave 2002) vist hvordan araberne og Islam blev det spejl europæerne så deres egne fortrængte sider i. Ud af den protestantiske teologis interesse for hebraisk og aramæisk voksede den semitiske filologi, som også omfattede arabisk. Den voksede frem i en tid, hvor også den moderne racisme blev til. Før racen blev en biologisk grundpille var Europas holdning til de fremmede: dåben eller døden. Men altså: dåben stod åben for enhver, og dåben gjorde den fremmede til en fuldgod kristen. For racismen var biologien en uoverskridelig barriere: var man født semit medførte det en karakterdannelse, som ingen opdragelse eller kultur kunne sætte sig udover.

Anti-semitismen som kom til i 1880erne var en racisme rettet mod jøder. Mærkværdigvis omfattede den normalt ikke arabere og andre som faktisk talte semitiske sprog (i modsætning til jøderne). Orientalismen kan derfor ses som en slags supplement til antisemitismen: jøderne var så at sige

Europas interne anderledes, mens araberne var placeret derude, hvor jøderne 'egentligt' kom fra.

At genfinde Østen var i Rushdies bog et projekt for indere i Vesten. Men ser man på de mange bøger om Islam, Mellemøsten, jøder, holocaust, Palæstina og Israel som udkommer i disse år, kan mange af dem forstås som forsøg på at finde sider af os selv som er fortrængte. At genfinde Mellemøsten er således en proces som er uadskillelig fra det faktum at Europa siden slutningen af tresserne (og 6-dageskrigen i 1967) har fået store muslimske, orientalske og mellemøstlige minoriteter. Omkalfatringen til multikulturelle samfund har kastet Europa ud i en søgning efter sin identitet. Selvom litteraturen har en anden form (nemlig hvad er der galt med de fremmede, muslimerne, palæstinenserne?), er dens rationelle kerne at *orientere sig*, at finde sin identitets solopgangshjørne.

Umberto Eco har argumenteret for, at Europa først opstod efter romerrigets sammenbrud. Rom udbredte sit sprog, latin, til et område som omfattede næsten hele Europa samt dele af Asien og Afrika. Først med folkesprogenes Babel opstod Europa, mener han (*The Search for a Perfect Language*, eng. overs. 1995, s.18). Men spørgsmålet er om ikke Europa netop gennem islamiske riger fortsat har hængt sammen med Nordafrika og Asien. Fra 711 til 1492 var større eller mindre dele af den iberiske halvø behersket af en maurisk kultur, hvor islam og jødedom nåede sin højeste blomstring i Europa. I 1453 erobrede osmannerne Konstantinopel og trængte

helt frem til Wien i 1529. Det osmanniske rige var i Europa til sit sammenbrud under 1. verdenskrig. Fra 711 til 1918 var islam således en religion i Europa og islam var til stede som en kulturel magt. Historien om Europa som kristenhedens verdensdel har fortrængt dette fra sin fortælling.

Ralf Pittelkows bog *Efter 11. september* er et godt eksempel på orientaliseringen. Han mener at oplysningstiden var det, der helt afgørende sikrede Europa (her forklædt som Vesten = Europa + USA) forspringet frem for alle andre. Med oplysningstiden og oplysningsidealene kunne religion og politik adskilles, og hermed var grunden lagt til det moderne Europa. Pittelkows konstruktion, Vesten-som-Oplysningsprodukt, skal forklare hvorfor islam ikke har kunnet mønstre den økonomiske fremgang som Vesten har.

Pittelkow synes ikke at være uvidende om, at historien ikke drives af filosofiske ideer, men han vil så nødig tale om *kapitalismen*. Han røber imidlertid flere steder i bogen at han godt ved, at det var kapitalismen, som skabte Vestens rigdom. Kapitalismen er imidlertid ikke særlig afhængig af oplysningsidealene. Nazismen klarede sig således helt uden. Og faktisk tog det næsten 150 år efter Oplysningen havde udmøntet sig i demokratiske idealer før demokratiet var udbredt i Vesten. Pittelkow ved også godt, han har i hvert fald tidligere vist at han ved det, at demokratiet ikke kommer som en *logisk* konsekvens af Oplysningen, men fordi bestemte klasser (borgerskabet, arbejderklassen) rent faktisk kæmper for det.

Sagen er imidlertid den, at Pittelkow ønsker at fortælle sin historie så den kan indskrives i Den Amerikanske Fortælling (DAF). I den er det værdier og idealer der driver udviklingen, ikke klasser og økonomi. Han vil denne fortælling i så høj grad, at det bliver afgørende for ham at erklære de demokratiske værdier for *universelle værdier* (s. 38). At værdierne er universelle betyder formentlig (for han definerer ikke universalitet) at de hinsides historien gælder for alle. Nu er det meget usikkert at ville erklære noget som helst for eviggyldigt, især når vi taler om historien. Men man undrer sig over at demokratiet skal have denne semi-religiøse karakter: hvorfor ikke blot sige: 'jeg mener at de demokratiske værdier er de bedste værdier, og jeg vil kæmpe for at udbrede dem til alle'? Hvorfor skal udbredelsen af dem hente sin legitimitet *udenfor* historien?

I Pittelkows fremstilling, som åbenlyst handler om 'vores fremmede', spiller fundamentalismen som anti-Oplysning en stor rolle. Jeg er meget enig med ham i hans holdninger til fundamentalismen når det drejer sig om integrationen af indvandrere i Danmark. Men hans forsøg på at synge i kanon med Den Amerikanske Fortælling gør, at han når han taler om Mellemøsten ikke *vil* tale om Israel. Israel er i DAF 'det eneste demokratiske land i regionen.' Det er naturligvis rigtigt, men lige netop i relation til spørgsmålet om at adskille religion og politik kunne et kritisk blik på det israelske demokrati måske have været på sin plads. Pittelkow ved formentlig godt, at der i Israel ikke eksisterer nogen civilretslig lovgivning. Når det drejer sig om ægteskabelige forbindelser, om relationer mellem mænd og kvinder, om relationer mellem børn og voksne og om arv, *så er disse forhold overladt til religionen*. Selvfølgelig det afgørende spørgsmål: hvad er en jøde? som er en forudsætning for at forstå muligheden for at få israelsk statsborgerskab, kan kun besvares religiøst. Det er overrabbinatet som afgør, at en jøde er én som har en jødisk mor. Dét er ikke et område der kan lovgives om. Sådan er det israelske demokrati konstrueret. Når Pittelkow er totalt tavs om jødisk fundamentalisme, skyldes det så hensynet til

DAF? Analysen af Israel turde ellers være central i mange sammenhænge, når det drejer sig om de islamiske nationers forhold til Vesten.

Man kunne spørge om Vestens rigdom kunne være opbygget uden koloniseringen af Amerika, Afrika og Asien. Men var det Oplysningen som drev europæerne til at betragte alle ikke-europæere som deres legitime ejendom? Pittelkow fortrænger at han *har* læst Adorno og Horkheimers bog om *Oplysningens dialektik*. Han ved godt at oplysningen i sin udvikling også blev til sin egen modsætning. Men det passer ikke ind i talen om universelle ideer. Læst i sammenhæng med Pittelkows egen udvikling er hans bog således en dybt uærlig bog. Den fremstiller komplicerede historiske forløb som om de var simple filosofiske udledninger.

Anders Jerichow er med sin bog *Arabien. Palads eller parlament?* ude i et ærinde som kan minde om Pittelkows. Han har dog den store fordel at han har læst mere end en bog af Bernard Lewis ("den store gamle mand i vestlig islam-forskning", som Pittelkow kalder ham). Jerichow ved simpelthen mere end Pittelkow, og derfor har hans bog en større nærhed til virkeligheden end Pittelkows filosofihistorie. Jerichow skærer således ikke Islam over én grovtandet kam, og han har ikke noget imod at tale om konflikten Palæstina/Israel.

Han fokuserer på den manglende demokratisering i kølvandet på olierigdommen, som Pittelkow gør det. Men han kan godt se at der er forskelle, og han kan også godt se at relationen til Vesten, især USA, er en afgørende medspiller i den manglende udvikling. Fremfor alt fornemmer man at hans mange besøg i de arabiske lande gør at han er forsigtig med forudsigelser i en uforudsigelig region.

Der er imidlertid noget gennemsigtigt over Jerichows fremstilling. Problemerne bliver næsten væk i den letflydende prosa. Når man har spist hans måltid, føler man sig stadig sulten. Han dækker i sin lille bog nitten arabiske lande, og selvom han peger på de store forskelle fra Sudan til Tunesien bliver det alligevel ofte ved

erklæringen om at ville det komplicerede. Bogen ender derfor med ikke at bibringe læseren noget som afgørende bryder med de medbragte forestillinger, men derimod i at forsikre én om at man egentlig godt vidste hvordan det var.

Klogere bliver man derimod af at læse Michael Irving Jensens bog *Hamas i Gazastriben*. Bogen bygger på et felt-arbejde i Gaza, hvor Jensen har opholdt sig med henblik på at undersøge, hvordan en fundamentalistisk organisation som Hamas konkret arbejder. Jensen har læst på det islamiske universitet i Gaza samt spillet fodbold (med lange takkelige islamiske bukser) i en Hamas-klub.

Han viser, at Hamas' magtbasis i Gaza bygger på et omfattende socialt arbejde, hvor aktivisterne kommer palæstinenserne faktiske behov i dagligdagen i møde, men indskriver dem i deres egen fortolkning. Han viser således at man ikke nødvendigvis kan slutte, at palæstinenserne er mere eller mindre fundamentalistiske end de var før, Hamas blev en central aktør på scenen i Gaza, men at Hamas gør noget i dagligdagen.

Samtidig med at stoffet fra feltarbejdet udfoldes, reflekterer Jensen over islamforskningen og dens tolkninger af historien. Han viser bl.a. i hvor høj grad Hamas og andre islamistiske (eller fundamentalistiske) grupper tolker Palæstina-problemet ind i et omfattende historisk koncept, hvor modsætningen mellem Øst og Vest spiller en afgørende rolle.

Bogen skal langt fra læses som et forsvarsskrift for Hamas – og bogen beskæftiger sig næsten ikke med organisationens øvrige aktiviteter såsom selvmordsattentaterne. Den er derimod besjælet af ønsket om at forstå. Den kan læses som et forsøg på at komme under overfladen på vores forståelse af 'de fremmede', i dette tilfælde de-fremmede-som-terrorister. I stedet for at arbejde ud fra en fastlagt (filosofisk, politisk eller religiøs) opfattelse, lader han i en metodisk fastlagt indsamling af viden nye stumper af denne viden udfordre vores forudfattede meninger.

Hvis vi flytter fokus fra Palæstina til Israel, så er meget af det som siges og

skrives af Israels venner her og i USA dybt præget af, at Israel er en realiseret utopi, nemlig den zionistiske utopi. Der er her i landet stadig en voldsom ideologisk overbygning på hvad man kan og må sige, uden der går skår i arveporcelænet. Sådan er det ikke i Israel. Situationen omtales tit som *postzionistisk*. Situationen rummer bl.a. mulighed for en forskning og en diskussion som vi næsten ikke hører til i Danmark. Det er især 'de nye historikere' som Benny Morris og Ilan Pappé som er slået igennem i Vesten. Man kan stifte bekendtskab med en lille gruppe 'postzionister' og fornemme den mere uortodokse meningsdannelse i en lille antologi, som Jakob Feldt og Michael Irving Jensen har redigeret. Den hedder *Et andet Israel. Israelske kritikere 2000-2002*. Her møder vi Ron Pundak og hans vurdering af hele fredsprocessen og hvad der gik galt. Pundak var én af arkitekterne bag Oslo-delen af processen. Vi møder journalisten Amira Hass fra dagbladet *Ha'aretz*, én af de eneste israelske journalister, som bor og arbejder i de besatte områder. Der er indlæg af Ilan Pappé om den israelske venstrefløjs fald, og der er indlæg af Uri Avnery, Oren Yiftahel, Jeff Halper og Tanya Reinhart, som alle er et befriende bekendtskab. Bogens måske mest interessante bidrag er den israelske sociolog Baruch Kimmerlings artikel om 'Kolonialismens undergang'. Kimmerling udsendte sidste år bogen *The Invention and Decline of Israeliness*, som er en dybtgående analyse af det særlige ved det israelske samfund, ikke mindst den samfundsmæssige rolle militæret spiller. Artiklerne er rammet ind af gode læsevejledninger af redaktørerne. Om retfærdighed findes, køber alle bibliotekerne denne bog i flere eksemplarer.

I konstruktionen af den israelske nationale bevidsthed spille udryddelsen af de europæiske jøder oprindelig ingen rolle. Shoa eller holocaust blev af Ben Gurions generation set på som et kedeligt udslag af ghetto-mentaliteten, af ikke at sætte sig til modværge, et udslag af at lade sig føre til slagtebænken som lam. I Israel i 50'erne og langt ind i 60'erne så man ned på overleve-

re. De var syge og svage og stod i modsætning til de sunde israelere som var født dér, sabraerne. Denne situation har ændret sig radikalt. I dag har Israel tilegnet sig holocaust som sin private ejendom og indskrevet den i sin nationalbevidsthed, således at en israeler i dag kan defineres som en overlever fra holocaust. Selvom flertallet i Israel kommer fra Nordafrika og Asien, hvor holocaust ikke udfoldedes, så opfatter de sig også som overlevere.

Historien om denne ideologisk-historiske transformation har historikeren Jeppe Matzen skrevet en meget læseværdig bog om: *Israels historie om holocaust*. Han afsøger de historiske diskussioner, som siden 1949 i Israel har defineret holocaust og dens betydning. I en periode hvor den samlede viden om holocaust er voldsomt udvidet, har Israels brug af holocaust taget en anden retning end forskningen. Dette har i høj grad været dikteret af behovet for en national fortælling, hvori Israel blev arvtageren til den europæisk-jødiske kultur. Men en sådan arv kan jo ikke forvaltes henover et voldsomt og oppositionelt brud. Derfor har man i stedet understreget, at der var modstand mod udryddelsen. I alle kz-lejre var der oprør af forskellig art. Og historien om modstand er naturligvis rigtig, men det gør ikke ideen om Israel som bestående af lutter overlevere mere spiselig.

I en ny bog har Jacques Blum og Eva Bøggild også taget holocaust op, men i form af holocaust-benægtelse. *Løgnens vej* hedder den, og titlen anslår ret præcist, hvad denne bog handler om. Den handler om, at holocaust har fundet sted, de næsten seks millioner jøder blev myrdet. Det kan synes mærkværdigt at understrege dette, men som bogen dokumenterer, findes en gruppe af mennesker som fastholder, at holocaust ikke har fundet sted eller har fundet sted i meget reduceret skikkelse. Efter min mening er det af betydning for både videnskab og politik at fastholde, at der er udsagn om virkeligheden som er sandere end andre. De historiske beviser gør at holocaustbenægterne uden for enhver tvivl har valgt løgnens vej. Derom har Blum og Bøggild skrevet en

både vigtig og vægtig bog.

Forfatterne vil imidlertid mere end at trække en linje mellem løgn og sandhed. De vil også vise, at holocaust-benægtelsen betjener sig af andre greb end at benægte fakta. Et af disse greb kalder de minimalisering. "Udsagn, der "minimaliserer" Holocaust i forhold til andre folkedrab, er den mindst gennemskuelige form for benægtelse, da det udelukkende er forfatterens intention med teksten, der kan afsløre, om der er tale om Holocaust-benægtelse eller ej." skriver de. Deres eksempler viser at blot dette at sammenligne holocaust med eksempelvis Pol Pots massakrer på kambodjanere, tyrkernes masse mord på armenerne eller Stalins mord på kulakkerne er at minimalisere, hvis det fører til at holocaust bliver et historisk forløb, som har træk fælles med andre. Selv dette at der findes noget som kunne ligne holocaust bliver i Blums og Bøggilds bog til det samme som at benægte holocaust. Her drejer det sig ikke om at trække en grænse mellem sandhed og løgn, men om at kontrollere forskernes tanker. Den blotte idé om at holocaust kunne ligne f.eks. udryddelsen af sigøjnerne under anden verdenskrig er en benægtelse af holocaust. Hermed er fokus flyttet fra videnskabens krav til etikkens og politikkens.

Blum og Bøggild ønsker at stemple alle som ikke deler deres etisk og politisk motiverede opfattelse af historiske analyser som holocaustbenægtere. Det er et retorisk kneb af en fuldstændig uantagelig art i et demokrati. De ønsker gennem den voldsomme anklage for at gå løgnens vej at stemple f.eks. en forsker som Bent Jensen som noget nær en holocaustbenægter, fordi han mener at Stalins udryddelsespolitik kan sammenlignes med holocaust, og fordi han mener at den tyske særlov om forbud mod at benægte holocaust er en skamplet på ytringsfriheden. En sådan skamløs hævding af jødiske særinteresser, som vil indskrænke forskernes moralske ret til at sige hvad de vil, tjener hverken sandhedens eller jødernes interesser. Sandheden er efter min mening en betydelig vægtigere allieret en tankekontrollen.

Et af de mere originale bidrag til historien om Palæstinakonflikten er den amerikanske tegner Joe Saccos tegneserier *Palestine*. Sacco har udviklet en helt speciel tegneseriekunst, som i USA går under genrebetegnelsen 'graphic novel', altså en grafisk eller tegnet roman. I 2001 fik han Will Eisner prisen for bedste graphic novel for sin bog om Bosnien *Safe Area Gorazde*.

Saccos serier om Palæstina er nu samlet i en bog på 285 sider. Det er en sort/hvid tegneserie. Fortællingen har ikke noget egentligt plot, men handler om Joe Sacco som er på reportagetur i Palæstina. Man kunne sige at der er tale om en journalistisk bog, som i stedet for at bruge fotos bruger tegninger. Faktisk bruger tegne-

seriefiguren Sacco sit kamera hele tiden. Der er imidlertid tale om noget helt nyskabende: Sacco bruger tegneseriens muligheder til sit eget formål: han skaber karakteristiker af personer gennem den måde han tegner dem på. Han vinkler, zoomer og beskærer filmisk som i moderne tegneserier (f.eks. hos Will Eisner) og bruger det til sit eget formål.

Tekst er der meget af. Det tager sin tid at læse bogen. Men han er samtidig meget nøjeregnende med at gengive troværdige udsagn og gengive udsagn troværdigt. Han har skabt en hovedfigur (Joe Sacco), der ligesom virkelighedens Sacco bruger runde briller, men som i modsætning til virkelighedens fremstår uden øjne. Hans briller er

blankt reflekterende. Derved trækker han sig tilbage og lader os i stedet se, *hvad* han ser. Tegneseriens Joe Sacco er hele tiden til stede som en person, som bliver træt af elendigheden, som bliver sulten, som fryser, som brænder varm på damer, som er bange for politiet og soldaterne osv. Denne særegne tegneseriehelt er læserens perfekte alter ego på en fabelagtig, voldsom, ubehagelig og ofte morsom tur gennem flygtningelejre, fængsler, besatte byer med udgangsforbud, med afstikkere ind i Israel osv. osv.

Fortællingens drive kommer ikke mindst af de personer vi møder undervejs. Palæstinenserne fremstår, udover at være undertrykte og fornedrede, som *forskellige mennesker*. Nogen er elskelige, andre selvovervurderende, nogle er idealister andre tjener egne interesser. Edward Said, der udover at være palæstinenser også er litteraturprofessor på Columbia, har skrevet et forord til bogen. Han nævner Art Spiegelmans *Maus* som et mål på Saccos klasse. Når det gælder den fornyende brug af tegneseriemediet er jeg helt enig: Sacco er virkelig særklasse. Også den personlige stemme i fortællingen ligner. Men det helt særlige ved Saccos bog er, at den faktisk også er en reportagebog. Den forener stor tegneseriekunst med førsteklases journalistik.

Da Fanden blev gammel gik han i kloster. Sådan gik det ikke Herbert Pundik! I 1980, da Steen Folke anlagde sag mod en overlæge fra Ålborg som havde kaldt ham antisemit, bakkede Pundik i *Politiken* overlægen op og skrev, at når man kritiserede Israel "bærer man ved til antisemitismens bål". I en kommentar i *politisk revy* skrev jeg dengang, at Pundik var en taskespiller, som dels fornægtede at palæstinenserne var blevet fordrevet, for at jøderne kunne få deres ret til et eget land, og dels identificerede alle jøder med Israel.

Men forleden mandag, den 28. oktober 2002, skulle Pundik og jeg indlede i den nye biograf *Byens Lys* på Halmtorvet om to israelske kortfilm. Pundiks budskab til de forbløffede tilskuere var: om man kan lide det eller ej, selvmordsbomberne har hjulpet! Nye undersøgelser viser, at israelerne i modsætning til tidligere er parat til at dele Jerusalem med palæstinenserne som hovedstad for to suveræne stater, de vil rømme de fleste bosættelser og gå med til en bæredygtig palæstinensisk stat. Blot terroren holder op og palæstinenserne vælger en ny leder. Det skyldes at selvmordsbomberne har slået til indenfor Israels før-67 grænser. Pundik var naturligvis modstander af terror. Men hans analyse indeholdt alt det, som han tidligere angreb som antisemitisme. Faktisk var Pundiks analyse af situationen i sit andet hjemland så klog, så jeg tænkte at hvis det er konsekvensen af at blive gammel, så er det sgu også i orden at blive gammel. Det er aldrig for sent at blive velorienteret.

Ralf Pittelkow: *Efter 11. september. Vesten og islam*. Lindhardt og Ringhof.

Anders Jerichow: *Arabien. Palads eller parlament?* Akademisk Forlag.

Michael Irving Jensen: *Hamas i Gazastriben*. Akademisk Forlag.

Jakob Feldt og Michael Irving Jensen (red.): *Et andet Israel. Israelske kritikere 2000-2002*. Klim.

Baruch Kimmerling: *The Invention and Decline of Israeliness. State, Society and the Military*. University of California Press.

Jeppe Matzen: *Israels historie om holocaust*. Akademisk Forlag.

Jacques Blum og Eva Bøggild: *Løgnens veje. Om benægtelsen af Holocaust*. Lindhardt og Ringhof.

Joe Sacco: *Palestine*. Fantagraphics Books.

ANDERS JERICHOV

ARABIEN
Palads eller parlament?

RALF
PITTELKOW

Efter 11. september
Vesten og islam

Islamismen bliver i disse år i Vesten af mange opfattet som en trussel. Akademisk fokus mod den vestlige verdens interesser, værdier og sikkerhed. Dette sætter i høj grad også for den palæstinske Hamas-bevægelse. I stedet for at opløse stereotyper om en monolitik islamisme er det nødvendigt at analysere den. For at komme til en dybere forståelse af islamismen og dens genopstandelse undersøger Michael Irving Jensen blandt andet hvorledes de islamistiske ledere arbejder for at legitimere den islamistiske utopi, samt hvorledes sympatisørerne begrundet deres engagement i islamistiske sammenhænge. *Hamas i Gazastriben* giver for første gang på dansk en omfattende redegørelse for den islamistiske Hamas-bevægelse og dens aktiviteter i den politionistiske region.

Hamas i Gazastriben

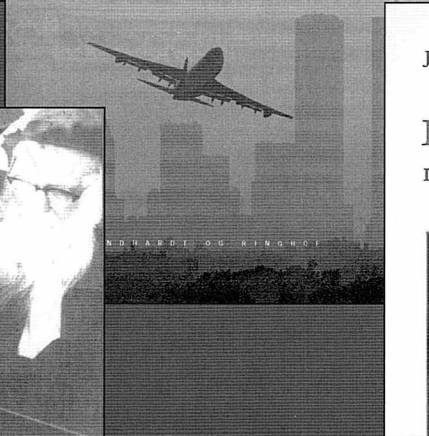
Michael Irving Jensen

**Israels historie om
holocaust**

af *Jeppie Matzen*

AKADEMISK

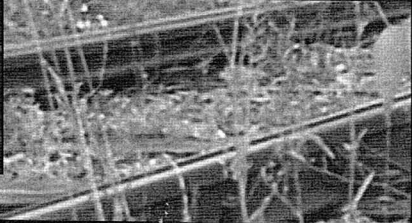

Jakob Feldt og Michael Irving Jensen (red.)

ET ANDET ISRAEL
ISRAELSKE KRITIKERE 2000-2002

Klim

Jacques Blum og Eva Bøggild

LØGNENS VEJE
OM BENÆGTelsen AF HOLOCAUST

Lindhardt og Ringhof